

Ponoven razmislek o kriminaliteti in kaznovalni politiki v Evropi

11. konferenca Evropskega združenja za kriminologijo, 21.–24. september 2011, Vilna, Litva

Evropsko združenje za kriminologijo (ESC) je po lanski jubilejni 10. letni konferenci v Liègu tokratno 11. letno konferenco zaupalo organizaciji kriminologov z Univerze v Vilni. Slikovita prestolnica Litve, kjer se pestra zgodovina, predvsem od srednjega veka naprej, zrcali v številnih gotskih, renesančnih, baročnih in klasičnih arhitekturnih rešitvah, se med drugim ponaša tudi z uvrstitvijo na UNESCOV seznam svetovne kulturne dediščine. Zato je bila odlično prizorišče za razpravo in razmislek o temeljnih in klasičnih kriminoloških idejah s sodobnega vidika, pa tudi o trenutnih preobrazbah, spremembah in novostih na področju varstvoslovja. Univerza v Vilni slovi kot ena najstarejših in najprestižnejših v srednji in vzhodni Evropi, ustanovljena je bila daljnega leta 1579. Danes več kot 16.000 študentom ponuja številne do- in podiplomske študijske programe na dvanajstih fakultetah, zaposluje več kot 3600 pedagoških in raziskovalnih delavcev, ob tem pa obsega še sedem inštitutov, štiri raziskovalne centre, najstarejšo knjižnico v Litvi, tri univerzitetne bolnišnice, astronomski observatorij, botanični vrt, center za razvoj informacijske tehnologije in cerkev sv. Janeza, kjer je potekala slovesnost ob odprtju.

Konferenco, ki je potekala od 21. do 24. septembra 2011, so v soorganizaciji gostili Univerza v Vilni, Pravni inštitut Litve, Litovski center za preprečevanje kriminalitete in Litovsko združenje za kriminologijo. Podobno kot lani je bilo registriranih več kot 600 referentov iz kar 46 držav. Urnik referatov je bil zelo zgoščen, kajti predstavitve so namreč potekale v štirih panelnih sekcijah vsak dan, v vsaki je hkrati potekalo kar trinajst vzporednih sekcij in eno plenarno predavanje. Le zadnji dan je bil nekoliko bolj »sproščen«, v dveh dopoldanskih sekcijah je bilo mogoče izbirati med devetnajstimi sekcijami. Če povzamemo številke: skupaj je bilo organiziranih kar 123 sekcij in štiri plenarna zasedanja, z drugimi besedami skoraj 500 različnih prispevkov in sedem plenarnih predavanj. Ob robu srečanja so zasedale tudi številne delovne skupine Evropskega združenja za kriminologijo. Izbira med sekcijami je bila resnično pestra, vendar smo zaradi zgoščenosti sekcij udeleženci lahko obiskali le tri do štiri različne sekcije dnevno. Organizacija znanstvene konference je bila tokrat zaupana profesorju Aleksandrasu Dobryninasu s sodelavci, ki je predavanje ob odprtju posvetil kriminaliteti in možnostim boja zoper »zlo«. Letošnje konference so se prav tako udeležili nekateri slovenski raziskovalci in pedagoški delavci. Fakulteto za varnostne vede Univerze v Mariboru so tako zastopali Branko Lobnikar, Matevž Bren, Nina Peršak, Eva Bertok, Maja Jere in Emanuel Banutai, Inštitut za krimi-

nologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani pa Alenka Šelih in Aleš Završnik. Pozornost konference z naslovom »Ponoven razmislek o kriminaliteti in kaznovalni politiki v Evropi« je bila torej usmerjena k pregledu zadnjih novosti v kriminologiji, tako na teoretičnem področju kot tudi z vidika uporabnosti in upravljanja teh trendov.

Slovesnost ob odprtju, ki je bila v cerkvi sv. Janeza v starem mestnem središču, se je začela s kulturnim koncertnim vložkom mednarodno priznanih glasbenikov Litovske glasbene akademije, mlade solistke na violini Ugnė Katinskaitė ob spremljavi Line Šatkutė na klavirju, svoje mojstrstvo in poklon W. A. Mozartu in A. Messageru pa je v nadaljevanju dodal še Viktoras Kusas na klarinetu. Udeležence je nato nagovoril Benediktas Joudka, rektor Univerze v Vilni, ki se je zahvalil vsem, ki so pomagali pri organizaciji konference. Poudaril je veliko vlogo Univerze v Litvi in številnih institucij znotraj univerze v lokalnem in mednarodnem okolju ter nekatere odmevne rezultate s področja naravoslovja (matematika, fizika) in družboslovja, vse udeležence pa je povabil tudi k raziskovanju mesta in pokušini odličnega domačega piva. Sledil je pozdravni nagovor mladega ministra za pravosodje Remigijusa Šimašiusa, ki se je dotaknil predvsem penološkega sistema v Litvi. Trenutno naj bi bila Litva na visokem četrtem mestu med državami Evropske unije po številu zaprtih oseb glede na število prebivalcev, zato se je Remigijus Šimašius zavzel za mehkejše probacijske rešitve, milejše kazni in spremembo penološke filozofije v Litvi z retoričnim povzemanjem: »Bistvo je v miru in ne v kriminaliteti.« Udeležencem je zaželel obilo pozitivne energije in veliko uspeha na konferenci. Kot predsednik ESC je v zaključnem delu uvodne slovesnosti vse navzoče pozdravil tudi Miklós Levay in se zahvalil lokalnim organizatorjem za ves vložen trud. Predstavil je okvir letošnje konference in vsem sodelujočim zaželel uspešno »spopadanje« s kriminološkimi izzivi na letošnji konferenci.

V zaključku prvega dne je sledilo prvo plenarno predavanje prof. Dobryninasa s filozofske fakultete, ki se je dotaknil tematike kriminala, kriminalitete in možnosti boja zoper »zlo«. Po začetnem samokritičnem opravičilu za svoj »social English« (ki naj bi po njegovem mnenju bil pogosto razumljiv le govorncu) se je veliko resneje posvetil tematiki preprečevanja kriminalitete. Z zgodovinskega in sodobnega vidika znotraj Evropske unije je bilo poudarjeno, da je Zahod dolgo ohranjal razdelitev na »pravilno« in »napačno« tudi na podlagi religiozne delitve na »dobro« in »zlo«. Sledilo je obdobje klasične kriminološke tradicije, ki je podpirala nove liberalne

in demokratične oblike družbenega nadzora (svobodna volja, razum, družbena pogodba). Poznejši pozitivistični vplivi 19. stoletja so pozornost kriminologov nekoliko preusmerili na biološko in medicinsko področje. Pa vendar je »prikrit kriminološki kurikulum« o boju med dobrim in zlim ostal prisoten, zlasti v številnih retoričnih oblikah »boja zoper kriminal in kriminaliteto«, ki še vedno vpliva na razpravo v akademskih, političnih in drugih krogih na temo kriminalnega obnašanja. Kriminaliteta kot subjekt je merljiva, se lahko kontrolira, usmerja in nadzira, zato je avtor previdno zaključil nastop z besedami: »Boj zoper kriminaliteto ni plemenita križarska vojna, temveč trdo in preudarno delo!«

V vsebinskem smislu so se sekcije začele naslednji dan. Vsak dan je bilo najprej na vrsti plenarno predavanje, nato pa so sledile štiri panelne sekcije s povprečno po trinajstimi različnimi sekcijami ob istem času, ki so obravnavale različne vsebinske teme. Obenem se je začela tudi sekcija predstavitev posterjev, ki so bili razstavljeni med vso konferenco. Organizatorji so se potrudili tudi letos in prvi večer zaključili s slovesno podelitvijo nagrad.

Drugo plenarno predavanje, ki ga je moderiral Algimantas Čepas, je podal Kauko Aromaa, ki je predstavil svoje poglede na kriminalno politiko v Evropi. V okviru Felsonove in Cohenove teorije rutinske dejavnosti je opredelil osnovne elemente kaznivega dejanja in poudaril, da kriminalitetna politika ostaja osredotočena na storilca, pri čemer zanemarja ostala dva elementa – nadzor (odsotnost učinkovitih varuhov) in žrtev (primerne tarče). V zaključku je oblikovanje kriminalitetne politike primerjal z vrtnarjenjem, v smislu potrebne vztrajnosti, doslednosti in dolgotrajnosti procesov, ter izrazil prepričanje, da mora biti kriminalitetna politika pozitivno naravnana, zaščitniška do socialne blaginje in podprta z raziskavami. Sledilo je predavanje Friederja Dünkla iz Nemčije na temo nadzora nad kriminaliteto na Vzhodu in Zahodu s poudarkom na evropskih perspektivah s področja mladoletniške kriminalitete. Dünkel je poudaril, da je politika mladoletniške kriminalitete kljub nekaterim pritiskom javnosti (po ostrejšem pristopu) na evropski ravni sprejela pomembno zakonodajo (leta 2003 in 2008), ki ohranja »mehki« pristop v rehabilitaciji mladoletnikov (izobraževanje, preusmerjanje, restorativna pravičnost) tudi za hujše prestopke. Med drugim je predstavil težnjo po razširitvi starostne meje mladoletniške kriminalitete na skupino mladostnikov od 18. do 21. leta, ob tem pa poudaril pripadnost držav Srednje in Vzhodne Evrope standardom varovanja človekovih pravic in idealom rehabilitacije mladoletnikov.

Prva panelna sekcija tega dne je vključevala trinajst različnih sekcij z naslednjih področij: zaposljivost v sistemu probacije, nadzorovanje kriminalitete belega ovratnika, kritična

refleksija kriminološke znanosti in politike, spreminjanje kriminalitete in kriminalne politike v tranzicijskih državah, droge, elektronska kriminaliteta, spol, zapori, mladoletniška delinkvenca, restorativna pravičnost v evropskih kazenskih zadevah, varnost ter centralizacija in reforme na področju policijske dejavnosti v Evropi.

Eno izmed sekcij v prvem sklopu je vodila Alenka Šelih. V uvodu je predstavila raziskovalni projekt, v okviru katerega so referenti predstavili svoje prispevke. Gre za raziskavo o kriminalitetnih spremembah in trendih zadnjih dvajset let v sedmih tranzicijskih državah (Bosna in Hercegovina, Češka, Hrvaška, Madžarska, Poljska, Srbija in Slovenija). Aleš Završnik je predstavil področje nadzorovanja v obravnavanih državah in pojasnil spreminjajočo se vlogo in stanje nadzora v obdobju socializma, državljskih vojn in postsocializma. Anna Kossowska je govorila o vplivu politikov in medijev na percepcijo kriminalitete v družbi. Na Poljskem, od koder prihaja, je v procesu tranzicije kriminaliteta postala priljubljena medijska tematika, v okviru političnih kampanj pa se kot edina oblika odzivanja na kriminaliteto pojavljajo predlogi po strožjem kaznovanju. Zaznati je tudi znaten upad zaupanja javnosti v sodstvo, javnomnenjske raziskave pa kažejo precej visoko kaznovalno naravnost Poljakov v primerjavi z drugimi evropskimi državami. Miklos Lévay je predstavil razvoj penalne politike na Madžarskem v zadnjih dvajsetih letih, pri čemer je poudaril, da se je število kaznivih dejanj od leta 1988 do leta 2010 podvojilo, ter pojasnil okoliščine in dejavnike sprememb. Ugotovitve analize trgovine z ljudmi na območju vzhodne in srednje Evrope s kriminološke perspektive je predstavila Vesna Nikolić - Ristanović. Ena od splošnih ugotovitev je, da se trgovina z ljudmi pojavlja v obliki organizirane kriminalitete in kriminalitete posameznika, obstajajo pa velike razlike med posameznimi državami v številu obsojenih. Hajrija Sijerčić Čolić je zaključila sekcijo s prispevkom o večplastni problematiki v zvezi z mladoletniškim prestopništvom in mladoletniškim kazenskim pravom v Bosni in Hercegovini.

Sekcijo na temo centralizacije in reform policijske dejavnosti v Evropi sta vodila Jan Terpstra in Nick Fyfe. V uvodu sta Lars Holmberg in Flemming Balvig predstavila danske izkušnje policijske reforme iz leta 2007, ki je močno centralizirala tamkajšnjo policijsko organizacijo (večja okrožja in njihovo številčno zmanjšanje, strožja »veriga poveljevanja«, večji poudarek na merjenju uspešnosti policijskega dela so le nekateri elementi reforme). Po kratkotrajnem razočaranju se je zadovoljstvo prebivalcev nad delom policije večinoma vrnilo na povprečne vrednosti, nižje ocenjena sta predvsem zadovoljstvo prebivalcev z delom lokalne policije in stik policije z lokalno skupnostjo. Marleen Easton je govorila o (de)centralizaciji belgijskega policijskega sistema, katerega novo

poglavje se je začelo leta 1992 z demilitarizacijo žandarmerije in njeno ukinitvijo leta 1998. Na podlagi te reorganizacije je nastala nova policijska organizacija, ki išče ravnotežje med centraliziranimi in decentraliziranimi oblikami policijskega delovanja. Jan Terpstra je predstavil nizozemske izkušnje pri spremembah tradicionalno decentralizirane policijske organizacije, ki je v zadnjih dvajsetih letih sprejela številne procese centralizacije. Do nedavnega so bile pobude za ustanovitev enotne centralizirane policijske organizacije neuspešne, saj so temu ostro nasprotovali policijski načelniki, lokalne oblasti in župani. Z oblikovanjem nacionalne policijske organizacije leta 2010 je prišlo do ključnega preobrata; kljub tradicionalnemu nasprotovanju centralizaciji policijskega dela je podpora narasla predvsem zaradi argumentov o nevarnosti organiziranega kriminala, potrebi po večji učinkovitosti in zmanjšanju birokratizacije. V zaključku sekcije je Nick Fyfe predstavil še politične, ekonomske in geografske vidike morebitne reforme škotske policije, ki je na vidiku zaradi zmanjšanja sredstev za vse proračunske porabnike. Poudaril je predvidene centralizirane možnosti zmanjšanja števila policijskih organizacij (z osem na tri ali celo eno samo nacionalno policijsko organizacijo) in se pri tem osredotočil na razpravo, ki se je zaradi tega razvila na Škotskem. Debata, ki je sledila predstavitvi, se je med drugim dotaknila tudi pomembnih ideoloških napetosti, predvsem v kontekstu sodobnega policijskega dela.

V času odmora za kosilo so potekala zasedanja nekaterih delovnih skupin ESC. Druga panelna sekcija takoj po odmoru je prav tako vključevala trinajst različnih sekcij s podobnih vsebinskih področij, dodatno pa še s področij zelene/okoljske kriminalitete, spletne kriminalitete ter povezav med ženskami in kriminaliteto. V tem sklopu sekcij je Paul Ponsaers vodil sekcijo o policijskem delu in politiki, za konec pa še predstavil svoj prispevek v soavtorstvu z Antoinette Verhage. Ugotavljata, da policija izgublja svojo vlogo, policijsko delo pa je podvrženo procesu »glokalizacije«, in dodajata, da na tem področju nujno potrebujemo poglobljene raziskave. Helen Gundhus je predstavila norveški sistem preprečevanja kriminalitete na lokalni ravni, ki temelji na multiagencijskem sodelovanju. Največjo oviro pri vzpostavljanju zaupanja med partnerji predstavljajo strogo birokratsko zastavljeni kazalniki uspešnosti. Jannie Noppe je predstavila belgijsko raziskavo o pomembni vlogi policijskega dela v skupnosti pri preprečitvi radikalizacije, ki lahko v nekaterih redkih primerih vodi v terorizem. Ugotovitve raziskave kažejo na pomembno vlogo civilne družbe in lokalne ravni, vključno s policijskim delom v skupnosti. Christian Mouhanna je govoril o centralizaciji policijskega dela v Franciji, ki vključuje tudi centralizacijo nadzora in ocenjevanja ter poskuša po mnenju vedno glasnejših kritikov svoje očitne pomanjkljivosti odpravljati z birokratizacijo in tehnokratizacijo delovnih procesov.

Sekcijo o zaporih je vodila doktorska študentka Isla Masson, ki je predstavila zanimivo študijo o izkušnjah zapornic mater med prestajanjem prve krajše zaporne kazni. Na podlagi strukturiranih intervjujev z zapornicami med prestajanjem kazni in po njem zaključuje, da za odpravo socialnih težav mater, ki so bile obsojene za večinoma nenasilna kazniva dejanja, prestajanje zaporne kazni ni učinkovito. Mnogo učinkovitejše naj bi bilo prestajanje kazni v skupnosti, predvsem zaradi nižjih finančnih, psiholoških in čustvenih posledic. Katarzyna Celinska z John Jay College of Criminal Justice je nato spregovorila o vlogi družine v življenju zapornic, katerih število v ZDA v zadnjih letih močno narašča. Ugotovitve predstavljene kvantitativno-kvalitativne študije poudarjajo ključno vlogo družine in otrok, s tem pa študija prispeva tudi k boljšemu razumevanju potreb zapornic v času prestajanja kazni. Predlagani so bili še programi za krepitev družinske podpore in izboljšanje prilagoditvenega procesa žensk v zaporniškem okolju. Nikolaos Stamatakis je predstavil svoj pogled na restorativno pravičnost v zaporih. Pri tem se sprašuje, ali sta lahko koncepta restorativne pravičnosti in zapiranja kot kaznovanja združljiva. V okviru načel restorativne pravičnosti je avtor izpostavil predvsem vidike, ki onemogočajo njeno implementacijo. Omenjeni so bili tudi nekateri predlogi, kako zaobiti te težave. Algimantas Čepas je v zaključku te sekcije predstavil izkušnje pri spremembah v okviru zavodov za prestajanje kazni in sistemu probacije v Litvi. Pri tem se je v smislu zgodovinskega pregleda naslonil na reformo kazenskega prava pred desetimi leti, ko so bili sprejeti novi Kazenski zakonik, Zakon o kazenskem postopku in Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij. Kljub velikim pričakovanjem reforma ni prinesla zelenih rezultatov, po velikem padcu števila zapornikov kmalu po spremembi zakonodaje je to v zadnjih letih naglo naraslo, kar dokazuje zgolj neprimerno organiziranost legalističnega kazenskega pravosodja. Kot odziv na to se pripravljajo nekatere spremembe v sistemih prestajanja kazenskih sankcij in probacije, ki želijo spremeniti retributivne pristope v bolj rehabilitativne.

Tretja panelna sekcija tega dne je vključevala enako število sekcij, na katerih so bile obravnavane tematike s področij probacije, neenakosti, primerjalne delinkventnosti, kaznovanja, pravosodja v Skandinaviji, transnacionalne kriminalitete, nasilja v družini, zaporniškega življenja, mediacije, skupnostnih dejavnosti pri zagotavljanju varnosti in skrajnosti v policijski dejavnosti ter že prej omenjenih področij zelene/okoljske in mladoletniške kriminalitete.

V tem času je potekala tudi sekcija o vključenosti skupnosti v zagotavljanje varnosti in sodelovanje s policijo, ki jo je vodil Evaldas Visockas. Referenti so nam predstavili svoje nacionalne (oziroma lokalne) izkušnje in tako smo imeli priložnost spoznati primer vključevanja prostovoljcev v Italiji, sode-

lovanje državljanov s policijo kot temeljni princip policijskega dela v Veliki Britaniji, pozitivne spremembe v odnosih med državljani in policisti v Franciji ter težave z implementacijo, pravno podlago in pripravljenostjo državljanov za sodelovanje s policijo v Litvi. Andrew Bayes je strnil ugotovitve projektne skupine CECOPS (Community Engagement in Civic Order, Policing and Security), ki je na podlagi ugotovitev iz različnih držav oblikovala zbirko načel za primerno in učinkovito vključevanje prostovoljcev.

Zadnja, četrta panelna sekcija tega dne je obsegala enako število sekcij z vsebinsko podobnimi tematikami, med katerimi velja omeniti področja policijskih vrednot, pedagoških izboljšav v mednarodni kriminologiji, korporativne kriminalitete, strahu pred kriminaliteto in viktimologije.

Naslednjo sekcijo, kjer so referenti predstavili svoje prispevke s področja policijskih vrednot, je vodil Andrew Pilkington, ki je predstavil tudi svoj prispevek o rasizmu pri policijskem delu v Veliki Britaniji. V svoji raziskavi je ocenjeval napredek oziroma spremembe policijske kulture in prakse v primerjavi s stanjem, opisanim v Macphersonovem poročilu iz leta 1999, ki ugotavlja prisotnost institucionalnega rasizma v policiji in drugih institucijah v Veliki Britaniji. Predstavil je nekatere pozitivne premike in Macphersona imenoval za katalizatorja sprememb, poudaril pa je še vedno prisotno nizko stopnjo prijavljanja in obravnavanja kaznivih dejanj z rasističnimi elementi ter odločilen vpliv policijske kulture. Branko Lobnikar je v svoji raziskavi o policijskem dojemanju pravice do zasebnosti med drugim ugotovil, da policijski vodje v veliki meri razumejo pravico do zasebnosti. Kim Loyens je predstavila izsledke raziskave med belgijskimi preiskovalci o prikrojevanju in kršenju pravil, v kateri se je osredotočila predvsem na mehanizme, ki stojijo za temi procesi (na primer razpršitev odgovornosti, »vsi to počnejo«). Annelies De Schrijver se loteva policijske poklicne predsocializacije – na vzorcu belgijskih policijskih rekrutov raziskuje vpliv pomembnih drugih na njihovo poklicno odločitev.

Sledila je sekcija o pedagoških izboljšavah v mednarodni kriminologiji, ki jo je vodil Ivo Aertsen. Predstavil je prispevek v soavtorstvu o izkušnjah in zgodovini poučevanja kriminologije na Univerzi v Leuvnu. Bitna Kim in Alida Merlo sta predstavili študijo primerjave med prispevki na konferencah ESC in članki, objavljenimi v *European Journal of Criminology* v obdobju od leta 2004 do leta 2010. Ocenjevali sta frekvenco tematik, naravo predstavitev in lokacijo opravljenih in predstavljenih raziskav ter med drugim ugotovili, da obstajajo podobni trendi med objavo na konferencah in v reviji.

Tretji dan konference je v okviru plenarnega predavanja, ki ga je vodila Laima Žilinskienė, najprej spregovorila Renee

Zauberman in predstavila ugotovitve viktimizacijskih študij v Parizu. Že desetletje vsako leto anketirajo približno deset tisoč Parižanov, starejših od 15 let. Na podlagi nazornih grafičnih prikazov in razlage analize podatkov je avtorica povzela, da viktimizacija variira glede na tip naselja, strah pred kriminaliteto pa glede na socialni status prebivalcev. Anna Markina nam je v nadaljevanju približala trende odzivanja na kriminaliteto v pribaltskih državah, ki jih je preučevala kot študijo primera postsocialističnih držav. Preučevanje je osredotočila na zadnjih dvajset let in na spremembe v kaznovalnem nazoru in gibanju števila zaprtih oseb, ob upoštevanju socialnih, ekonomskih in političnih okoliščin.

Prva panelna sekcija tega dne in hkrati peta v skupnem seštevku je prav tako obsegala trinajst sekcij z nekaterimi novimi področji: policijsko delo v skupnosti, kriminaliteta belega ovratnika, kaznovanje in kazensko pravosodje v Evropi, zaupanje v kazenskopravni sistem, trgovina z ljudmi, situacijska prevencija in nasilje.

Sekcijo na temo policijskega dela v skupnosti je vodil Matthew Light. Obenem je predstavil svoj prispevek o sovjetskem načinu policijskega dela na primeru Gruzije in tamkajšnji policijski reformi iz leta 2003, ki je prinesla pomembne spremembe v načinu dela. Konkretni reformni ukrepi so se nanašali na množična odpuščanja, zvišanje plač in intenzivno sodelovanje z vladami zahodnih držav in nevladnimi organizacijami. Maja Jere je predstavila prispevek v soavtorstvu z Bernardo Tominc, Gorazdom Meškom in Andrejem Sotlarjem o sodelovanju policije z lokalnim okoljem, natančneje z občinskimi varnostnimi sosveti, in o njihovi vlogi pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni. Prve ugotovitve kažejo, da sta obe strani bolj pripravljene sodelovati kot med letoma 2002 in 2004, poglobljena analiza stanja pa sledi v drugem delu raziskave. Aogan Mulcahy ugotavlja, da je policijsko delo v skupnosti na Irskem neformalno obstajalo že veliko pred letom 2005, ko je bil sprejet zakon o posvetovalnih telesih, Christian Kreis pa je na primeru petih švicarskih mest prikazal georacionalniško metodo za evalvacijo policijskega dela v skupnosti.

Sekcijo o kriminaliteti in kaznovanju je vodila Maria Anagnostaki in predstavila nedavne pravne spremembe v grškem sistemu kazenskega pravosodja, ki se nanašajo na področje dela v korist skupnosti. Ugotavlja, da je bila kljub nekaterim pozitivnim spremembam zamujena priložnost za temeljito predstavitev ciljev reforme kazenskega pravosodja, predvsem s penološkega področja. Nina Peršak je predstavila prispevek o kriminoloških dimenzijah (ne)varnosti na cestah. Opozorila je na prednosti, ki jih lahko kriminološko znanje prispeva na področju prometne problematike (agresivna vožnja, vozniška kultura, strukturno nasilje in napetosti), ter na prevečkrat spregledano odgovornost države na tem področju.

V času odmora za kosilo je tudi tretji dan potekalo zasedanje nekaterih delovnih skupin ESC, hkrati se je začela tudi sekcija predstavitve posterjev s prisotnostjo avtorjev. V vseh dneh skupaj se je tako s sedemindvajsetimi posterji predstavilo več kot trideset različnih avtorjev. Dalibor Doležal in Anita Jandrić Nišević s Fakultete za izobraževanje in rehabilitacijske znanosti Univerze v Zagrebu sta v skupnem posterju predstavila hrvaške izkušnje institucionalnega odziva na organizirano kriminaliteto. Pri tem sta poudarila, da poznajo na Hrvaškem različne oblike organizirane kriminalitete še iz časov nekdanje skupne Jugoslavije, tranzicijski proces iz komunističnega režima v sodobno demokratično obliko vladanja pa je prinesel tudi nove oblike kriminala in kriminalcev. Glavna ugotovitev predstavitve je, da je Hrvaška vzpostavila močne in učinkovite institucionalne mreže za boj zoper organizirano kriminaliteto, ki sodelujejo s številnimi regionalnimi in mednarodnimi organizacijami, odgovornimi za boj zoper tovrstno kriminaliteto. In čeprav je številna zakonodaja nudila ustrezno podporo, so se pravi rezultati začeli kazati šele, ko je vlada pod vodstvom predsednice vlade Jadranke Kosor odstranila politični pritisk na te institucije, kar je še poudarilo pomen politične volje v boju zoper organizirano kriminaliteto. V drugem posterju se je Anita Jandrić Nišević posvetila raziskavi o maloprodajnih cenah in razpoložljivosti prepovedanih drog na območju Hrvaške. Čeprav je odnos med uživanjem nedovoljenih drog in njihovo ceno na tržišču zelo zapleten, obstaja neka splošna ocena, da se s povečanjem cene drog zgodi dvoje; nekateri uporabniki se lahko še bolj zapletejo v kriminalne dejavnosti, spet drugi zmanjšajo porabo in poiščejo zdravljenje. Ker je omenjena raziskava prva tovrstna na Hrvaškem, je avtorica podala splošen pregled o cenah in razpoložljivosti nedovoljenih drog, podane so bile tudi osnovne smernice za delo v prihodnje. Tako rezultati raziskave kažejo, da skoraj polovica vprašanih ($n = 608$) uživa nedovoljene droge več kot deset let, cene trdih drog pa se gibljejo od 57 EUR (heroin) do 86 EUR (kokain) za gram. Večina nedovoljenih drog je na Hrvaškem lahko dostopnih. Ti rezultati bodo pripomogli k učinkovitejšemu ustvarjanju smernic za preventivo in nove raziskave na tem področju.

Šesta panelna sekcija je vsebovala približno enako število sekcij, tudi s področij, kot so policijska dejavnost na lokalni ravni, organizirana kriminaliteta in družba, alternative zaporim kaznim, zaupanje v policijo, kriminalne kariere ter kriminalitetna statistika in raziskave.

V sekciji na temo policijske dejavnosti na lokalni ravni, ki jo je moderirala Fiona McLean, so bile predstavljene številne izkušnje lokalnega policijskega dela iz različnih evropskih držav. Betsy Stanko je predstavila ugotovitve londonske iniciative z imenom Diamond, ki omogoča učinkovitejše delo s storilci kaznivih dejanj po prestani kazni, saj jih poskuša-

jo reintegrirati v družbo, ne da bi zapadli med povratnike. Emanuel Banutai je v prispevku s soavtorji Staci Strobl, Maki Haberfeld in Susane Duque (John Jay College Of Criminal Justice, New York) predstavil nove ugotovitve širše raziskave o delu slovenske policije v večletnem okolju, s poudarkom na romski skupnosti. Kljub nekaterim razlikam (na primer vrste kaznivih dejanj, romski dialekti) je namreč moč potegniti vzporednice med obema preučevanima regijama (Pomurje in Dolenjska). Ena glavnih ugotovitev je bila, da lahko policisti prav s pomočjo večletnega usposabljanja pridobijo večje zaupanje za učinkovitejše policijsko delo v romskem okolju, ki se vse bolj reflektira v policijski mediaciji v primeru konfliktov. Veerle Pashley je v nadaljevanju predstavila belgijski primer sosedski policijske dejavnosti, ki se je pojavil z reformo leta 1998. Predstavila je nekatere izsledke širše raziskave o sosedski policiji, predvsem z organizacijskega, funkcionalnega in strokovnega vidika, ter pri tem podala nekatere predloge za delo v prihodnje. Na koncu je Fiona McLean predstavila ugotovitve opazovalne študije o delu policistov v skupnosti v dveh angleških policijskih organizacijah. Analizirali so način, kako policisti porabijo delovni čas, in ugotovili, da delu s skupnostjo namenijo povprečno 44 odstotkov svojega časa, še vedno pa je preveč časa namenjenega birokratskim opravilom. Druga ugotovitev opozarja na dejstvo, da delovne navade in organizacijska kultura še vedno močno vplivajo na način porabe delovnega časa.

Naslednja panelna sekcija je fokus obravnavanih tematik še nekoliko razširila. Tako so v sekciji delovne skupine ESC za področje policijske dejavnosti referenti predstavili prispevke na temo teoretičnih vidikov policijskega dela v skupnosti. Marleen Easton, ki je vodila sekcijo, je predstavila svoj prispevek o sodelovanju državljanov, ki predstavlja pomembno komponento demokracije, varnostne politike in policijskega dela v skupnosti. Susana Durao je predstavila primere policijskega dela v skupnosti na Portugalskem in v Braziliji, André Roos pa je predstavil ugotovitve o tem, kako je policija v Stockholmu neuspešna pri vzbujanju zanimanja javnosti za sodelovanje.

Patricia Gray, ki je vodila sekcijo o mladoletniški kriminaliteti, je predstavila strateške dileme s področja partnerstva pri mladoletniški kriminaliteti v Angliji in opozorila na nekatere socialne pomanjkljivosti. Alida Merlo se je skupaj s Petrom Benekosom osredotočila na pregled pravnih reform ameriškega sistema na področju mladoletniške kriminalitete. Pri tem sta predstavila pregled preventivnih ukrepov, kazensko obravnavo in primere najboljših praks. Neal Hazel je predstavil analizo študij o pridobivanju zaupanja v policijski dejavnosti v angleškem okolju. Čeprav strokovna literatura večinoma ugotavlja, da negativne izkušnje s policijo vodijo v zmanjšanje zaupanja, pozitivne izkušnje ne vplivajo bistveno na izbolj-

šanje tega zaupanja. Medtem izsledki študije »Street-A-Week« manchesterske policije vlivajo nekaj upanja, saj so pozitivni in strokovni stiki policije s skupnostjo povečali zaupanje v policijsko delo. Jarmo Houtsonen je predstavil izkušnje finske mladine z manjšimi prekrški v zvezi z nedovoljenimi drogami, katerih število se je v zadnjih treh letih povečalo.

Zadnja panelna sekcija tretjega dne je vključevala manj sekcij s podobnimi tematikami, kot so na primer nadzor nad organizirano kriminaliteto, kriminološke metode, globalno kazensko pravosodje, kazensko pravosodje in človekove pravice ter sovražna kriminaliteta. Po zaključku sekcije je sledila generalna skupščina ESC, za primeren zaključek večera pa je bila organizirana gala večerja v »Belmontas Entertainment and Recreation Centre« v središču Vilne, kjer so postregli z izbrano hrano in pijačo.

Zadnji, četrti dan konference so sledili še dve panelni sekciji in zadnje plenarno predavanje. V okviru devete panelne sekcije je bilo obravnavanih več že omenjenih tematik. Na sekciji o policiji je Emanuel Banutai v soavtorstvu z Iztokom Podbregarjem predstavil nekatere preliminarne rezultate raziskave o odnosu med vodstvenimi kompetencami in upravljanjem sprememb v policijskih organizacijah v evropskem prostoru. Na podlagi analize relevantne literature, intervjujev in fokusnih skupin je bil med drugim predstavljen kompetenčni model za uspešno upravljanje sprememb. Mark Brunger je s kritičnega vidika obravnaval sistem odgovornosti neodvisnih članov lokalnih policijskih odborov v Severni Irski, Fien Gilleir pa je predstavila, kako relativen je lahko koncept diskrecije. Caroline Liedenbaum, ki je bila zaradi časovne stiske premeščena v to sekcijo, je primerjala policijsko delo v dveh nizozemskih in dveh sosednjih nemških mestih iz pokrajine North-Rhine-Westphalia ter ugotovila precej razlik v načinu izvajanja policijskega dela, ki izhajajo iz različnih policijskih sistemov. Za konec je vodja sekcije Laurence French predstavil prispevek o izzivih policijskega dela v Bosni in Hercegovini, predvsem v smislu vzpostavljanja medagencijskega sodelovanja.

Deseta in hkrati zadnja panelna sekcija je združila prispevke z nekoliko manj področij; predvsem s področja odklon-skosti in družine, korupcije, žrtev kriminalitete in vloge policije. V sekciji o odklon-skosti in družini je Christopher Trotter, ki je sekcijo vodil, predstavil model obravnave družin mladih prestopnikov v Avstraliji in pozitivne odzive uporabnikov. Olga Siegmund je predstavila raziskavo o vplivu družine, šole in soseske na samokontrolo, in sicer na vzorcu devetošolcev v treh ruskih mestih. Kerstin Svensson je predstavila prispevek Line Ponnert o evalvaciji programa za starše, katerih otroci so vključeni v prevzgojne programe na Švedskem. Eva Bertok je v soavtorstvu z Matevžem Brenom, Gorazdom Meškom in

Petrom Umekom predstavila potek in preliminarne rezultate raziskave o nadzoru staršev in delinkventnosti otrok v Sloveniji, ki je bila opravljena na vzorcu 800 otrok, starih 12 in 16 let.

Na zaključnem plenarnem zasedanju sta predavanji podala Michael Tonry in Krzysztof Krajewski. Michael Tonry se je osredotočil na spremembe družbenega in kulturnega pomena kaznovanja skozi čas in prostor. Kot pravi, razlage za spremembe in raznolikost kaznovalne politike in prakse iščemo v javnem mnenju, politiki, kulturnih značilnostih in zgodovinskih izkušnjah, še dodatno pa poudarja razlike v načinu razmišljanja in govora o pravicah posameznika in namenu kaznovanja. Krzysztof Krajewski je v zaključnem predavanju grafično prikazal statistične podatke o gibanju kriminalitete v državah osrednje in vzhodne Evrope v zadnjih dvajsetih letih in se spraševal o razlikah med regijo in preostalo Evropo, predvsem z vidika vprašanja, ali lahko upravičeno govorimo o evropski penologiji in kaznovalni politiki. V zaključnem nagovoru smo bili, poleg zahval in refleksij o iztekajoči se konferenci, deležni tudi vabila na naslednjo konferenco Evropskega kriminološkega združenja, ki bo potekala v baskovski prestolnici Bilbao v Španiji med 12. in 15. septembrom 2012. Več o tem si lahko preberete na spletni strani ESC (<http://esc-eurocrim.org/>).

Splošni vtis tistih, ki smo se udeležili konference, je odličen. Tako kot pretekla leta so bile z vsebinskega vidika poglobljeno obravnavane številne kriminološke, policijske, varnostne, kazenske in druge teme. Tudi letos so bile zelo aktualne številne kriminološke teme, kot na primer kriminaliteta in kriminalna politika, refleksija kriminološke znanosti in politike, kriminaliteta v tranzicijskih državah, kriminaliteta v povezavi z zlorabo nedovoljenih substanc, penologija in probacija, restorativna pravičnost, viktimologija, povezave med ženskami in kriminaliteto, mladoletniška delinkvenca in podobno. V skladu s splošnimi družbenimi trendi je moč zaslediti porast zanimanja za preučevanje elektronske, spletne in zelene/okoljske kriminalitete. Na plenarnih predavanjih sta nekoliko več pozornosti poželi Srednja in Vzhodna Evropa, kar je glede na lokacijo gostiteljev tudi razumljivo, konferenca pa je ob tem ponudila tudi referate s številnih področij, ki se dotikajo policijske dejavnosti. Tako so bili med drugim predstavljeni rezultati zanimivih študij s področja reforme na področju policijske dejavnosti, policijske dejavnosti v skupnosti (tudi manjšinske in etnične skupnosti), zaupanja v delo policije, boja zoper kriminaliteto belega ovratnika in organizirano kriminaliteto, terorizma, korupcije ter novih oblik policijske dejavnosti (vloga dialoga, vpliv kariernega sistema, novi načini varovanja umetnin). Manjša organizacijska kritika leti le na časovnico konference, kajti kljub našim velikim naporom nam izredno zgoščeni urnik ni dopuščal udeležbe na še več sekcijah, saj so številne zanimive teme potekale hkrati. Treba

je namreč upoštevati dejstvo, da se je v štirih dneh zvrstilo več kot 120 sekcij in štiri plenarna zasedanja, kjer smo imeli priložnost prisluhniti skoraj 500 različnim prispevkom in sedmim plenarnim predavanjem z najnovejšimi kriminološkimi in drugimi sorodnimi varstvoslovnimi spoznanji. To poročilo lahko zato štejejo zgolj za krajši povzetek manjšega števila referatov na sicer vsebinsko zelo izčrpni konferenci Evropskega kriminološkega združenja.

Emanuel Banutai in Maja Jere